

SPONDEA, o.p.s. Brno

Krizové centrum a Centrum pro rodinu
Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím

Jana Levová

levova@spondea.cz

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Úvod do problematiky
PF MU březem 2020

SPONDEA

Obsah prezentace

- Domácí násilí jako pojem
  - Formy
  - Znaky
  - Příčiny
- } domácího násilí
- Aktéři DN
  - Možnosti pomoci
  - Nové přístupy a práce s celým rodinným systémem

Co je to domácí násilí (DN)

- **DN je fyzické, psychické, sexuální či ekonomické násilí mezi blízkými osobami žijícími společně v jedné domácnosti.**
- Terminologie týkající se domácího násilí není jednotná, často záleží na jednotlivých autorech, jak který pojem definují

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Se vyznačuje tím, že:

- Je pácháno v soukromí „za zavřenými dveřmi“ blízkou osobou
- Násilí trvá nějakou dobu, má svoji historii
- Role násilníka a oběti se nemění
- Násilí se zhoršuje, každý další útok může být nebezpečnější

Formy DN

- DN zahrnuje všechny formy fyzického, psychického, sexuálního a ekonomického násilí, pro které je charakteristické **opakování, dlouhodobost a zvyšující se tendence jednotlivých incidentů**
- **Jednotlivé formy násilí se málokdy vyskytují přesně diferencované. Většinou se setkáváme s kombinací několika forem nebo s postupným přecházením jedné formy do druhé nebo jejím prolínáním.**

Formy DN

- **Psychické násilí**

- nadávky, obviňování, pokořování a ponižování, zesměšňování ve společnosti, vyhrožování fyzickým násilím, zastrašování, odepírání spánku či potravy, různé zákazy omezující svobodné rozhodování, znevažování a podceňování, zesměšňování, citové vydírání (např. sebevraždou)...

Formy DN

- **Fyzické násilí**

- bití, facky, kopance, bodání, škracení, rány pěstí, popálení, či jiné fyzické útoky, ohrožování zbraní, apod. Může být namířeno přímo proti týrané osobě nebo proti osobám jí blízkým, ale také např. vůči jejímu zvířeti, oblíbeným věcem...

Formy DN

- **Sexuální zneužívání**

- znásilnění, sexuální zneužití, donucení k sexu, k sexuálním praktikám, které druhý partner odmítá, a to násilím nebo výhružkami.

Formy DN

- **Sociální izolace**
  - bránění v návštěvách rodiny či přátel, sledování telefonátů, pronásledování, nečekané "kontrolní" návštěvy či telefonáty.
- **Ekonomická kontrola**
  - omezování přístupu k penězům, neposkytování peněz na provoz domácnosti, snaha zakázat partnerovi chodit do práce.

Formy DN

- Pronásledování – stalking
  - Jedná se o dlouhodobé, opakující se a stupňující se sledování a obtěžování oběti, které vybočuje z normy a výrazně zasahuje do jejího osobního života i do okruhu jejích blízkých
  - telefonování, sms, postávání před domem, před školou, před pracovištěm, vyhrožování, zastrašování, vydírání, navádění dětí, ničení osobních věcí, drobné útoky na oběť nebo její blízké
  - Ex-partner stalking

Stalking jako pokračování domácího násilí

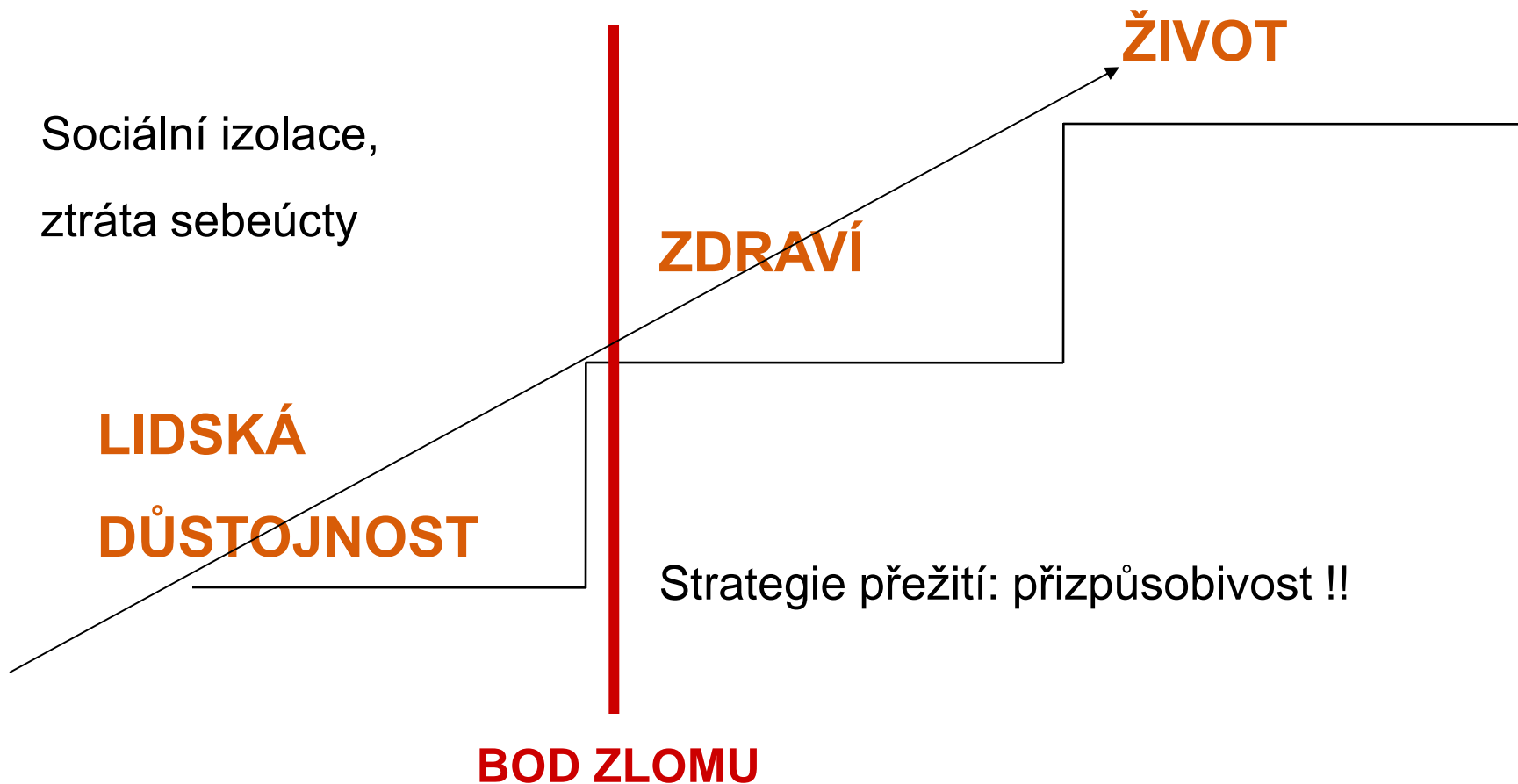
Podoby ex-parter stalkingu

- Obava násilné osoby ze ztráty kontroly nad svým bývalým partnerem/partnerkou
- Vyhrožování pomstou za odchod ze vztahu
- Výhodou bývalého partnera je znalost denního režimu pronásledované osoby
- Komplikací jsou vždy nedořešení majetkové poměry po rozvodu

Proč v takových vztazích lidé zůstávají?

- DN má svoji historii, vyvíjí se postupně
- Střídání období útoků a omluv
- Období klidu se zkracuje a postupně mizí

- Dynamika ve vztahu:
  - Nejdříve urážky
  - Přejde první útok (překvapení)
  - stud – vina - strach

ESKALACE DN

Domácím násilím může být ohrožen
každý člověk.

Děje se napříč celou společností, ve
všech sociálních vrstvách.

Děti jsou v mnoha rodinách svědky
násilí, mohou být násilím i přímo
ohroženy.

Možnosti pomoci

- Zákon 135/2006 Sb.
- Tři pilíře ochrany:
  - Policie ČR
  - Sociální služby - intervenční centra
  - Justice

PČR - Vykázání

- Na základě zákona 135/2006 Sb – podle rakouského modelu
- je preventivní reakcí na nebezpečné chování osob - smyslem vykázání je prioritně chránit osoby ohrožené domácím násilím
- smyslem vykázání není postih násilné osoby – není záznam v rejstříku trestů
- Vykazovat **může pouze PČR**
- Pouze policie rozhoduje, zda vykáže – **není na něj právní nárok**
- Vykázání je na dobu 10dnů, končí ve 24:00 hod 10 dne

Vykázání

- Úřední záznam o vykázání posílá PČR do 24 hod. od vykázání do IC
- IC má povinnost kontaktovat OO do 48 hod od doručení ÚZ
- IC nabízí OO svoje služby
- Hlavní pomoc v této fázi představuje možnost sepsání **návrhu na předběžné opatření**, kterým lze policejní vykázání prodloužit o 30 dní

Intervenční centrum

Služba je určena všem osobám bez rozdílu věku a pohlaví, které jsou ohrožené nebo již vystavené fyzickému, sexuálnímu či ekonomickému domácímu násilí a následnému pronásledování

- Následná péče pro OO po vykázaní
- Pro OO, které službu vyhledají sami (bez vykázaní)
- Pomoc obětem nebezpečného pronásledování
- Poradenství svědkům domácího násilí

Soud

- Návrh na předběžné opatření (PO) na zákaz kontaktování, na zákaz vstupů
- Lze podat po vykázaní i bez předchozího vykázaní
- Je potřeba doložit důkazy (lékařské zprávy, záznamy policie, výpisy SMS atd.)
- Podává se přímo na soud
- Soud obvykle do 48 hod rozhodne
- Návrh na PO je vydáván na 30 dní

Soud

- Prodloužení návrhu na PO
- Dobu vykázání prodlouží o půl roku
- Do 2014 bylo potřeba zahájit jednání ve věci samé (vyvolat soudní spor – rozvod, svěření dětí do péče, žaloba na vyklizení)
- Nyní toto není podmínkou, ale je nařízeno jednání
- Návrh na PO lze podat i v případě stalkingu

Mezioborová spolupráce

- Je součástí zákona 108/2006 jako definice základní činnosti ve službě intervenční centra
- IDT Brno www.idtbrno.cz

<https://www.youtube.com/watch?v=2tRe8Zgjwcc>

- Pomoc může být efektivní jedině při součinnosti

Nastavení efektivní pomoci

- **Rovina trestní** – vysoká potřeba ochrany ohrožených osob v rodině
- **Pomoc rodině zasažené násilím** – rodina spolupracuje na zastavení násilí a bezpečném soužití. Vztahy nejsou úplně narušeny

Jak to vidíme ve SPONDEA

Motto:

„Domácí násilí řešíme komplexně“

SPONDEA

**Domácí násilí ovlivňuje
život v mnoha oblastech.
Umíme to řešit komplexně.**

- **Škodí vašim dětem?**
Nabízíme poradenství a terapii pro děti.
- **Omezuje vás ve vašich právech, stáváte se oběťmi trestných činů?**
Nabízíme advokátní služby.
- **Nezvládáte svůj hněv a agresi?**
Pomůžeme vám to změnit.
- **Přináší bolest i trápení?**
Poskytujeme psychologickou podporu, sociální a právní poradenství.
- **Ovlivňuje vás v práci?**
Nabízíme kariérové poradenství.

Společně to zvládneme!

Spondea, o.p.s.

Sýpka 25, 613 00 Brno

Web: www.spondea.cz

Kontakty pro osoby nezvládající agresi: tel.: 725 005 367, e-mail: nasilivrodine@spondea.cz

Kontakty pro osoby ohrožené domácím násilím: tel.: 541 235 511, 608 118 088, e-mail: krizovapomoc@spondea.cz

Ale přišli jsme na to postupně...

- Více než **20** let se věnujeme pomoci dětem
- Více než **10** let se věnujeme pomoci osobám ohroženým domácím násilím
- Posledních **6** let pracujeme s původci násilí
- kariérové poradenství nabízíme **3** roky

Principy práce s celou rodinou

- Základním principem je zajištění bezpečného prostředí pro osoby v rodině ohrožené
- Pomáháme ohroženým osobám k životu bez násilí, dospělým i dětem
- Pomáháme těm, kteří nezvládají svůj hněv a chtějí své agresivní chování změnit

Program „Chci ovládnout vztek“

vztek@spondea.cz

- stojí mimo sociální službu IC
- Není vhodný pro všechny případy násilí v rodině
- Pro muže a ženy, kteří se dopustili násilí na svých blízkých (partnerky/partneři, děti, rodiče, prarodiče)
- Dobrovolnost x spolupráce doporučena nebo nařízena (OSPOD, soud, PCR, PMS ČR...)

Manuál „Násilí pod kontrolou“ ke stažení www.spondea.cz

<https://www.spondea.cz/files/userfiles/pdf/N%C3%A1sil%C3%AD%20pod%20kontrolou%20A5%20web.pdf>

Co pomáhá k zajištění bezpečí

- Služby Intervenčního centra
- Podpora dětí – informace, terapie, AK a předávání
- Program Chci ovládnout vztek

Když se to daří, tak

- OO je v péči psychologa v IC
- NO je v péči terapeuta programu „CHOV“
- dítě je v péči dětského psychologa v IC a výhledově v samostatném „Centru pro dětství bez násilí“

Děti a domácí násilí

- v 84% domácností, kde je přítomno domácí násilí, vyrůstá také dítě, pro které se takovéto chování může stát vzorem pro řešení problémů a modelem pro řešení konfliktů
- periodicky opakované násilí zanechává na dítěti po určité době trvalé následky minimálně v podobě ztráty sebevědomí a sebepodceňování. Vážné následky jsou pozorovatelné i u dětí, které jsou těmto činům pouze přítomny.

Děti a domácí násilí (DN)

V rodině, kde dochází k DN, je dítě ohroženo:

- **Přímo (je obětí)** Syndrom CAN
  - je napadáno spolu s ohroženou osobou
  - je napadáno, když se snaží tuto osobu bránit
  - při donucování ohrožené osoby k poslušnosti přes násilí na dítěti
- **Nepřímo**
  - dítě je svědkem násilí

Děti jako svědci DN

Dítě jako svědek DN

- Je dokázáno, že DN má na agresivní chování dětí větší vliv než násilí v médiích
- jedná se také o jednu z forem CAN, ve většině případů DN je dítě přítomno útoku
- Je narušen vztah k oběma rodičům

VÝZKUM

Výzkum byl zpracován společností SocioFactor v rámci projektu

„Zlepšení praxe při prevenci, identifikaci a potírání domácího násilí prostřednictvím specializace“ podpořeného Nadací Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci,

který je financován z Norských fondů a je určen pro potřeby Asociace pracovníků intervenčních center ČR.

Publikace je volně ke stažení z webu www.domaci-nasili.cz
(APIC)

Kvantitativní část – výzkum veřejného mínění nové podněty pro přímou práci

- Veřejné mínění odmítá některé dřívější představy o DN, zejména nevnímají DN jako ojedinělý jev, který se týká sociálně slabé části populace. (detabuizace tématu v posledních letech, vyšší informovanost široké veřejnosti).
- Pojetí DN podle společného obydlí, kdy respondenti považují za klíčové sdílení domácnosti, ne příbuzenský vztah. Respondenti také nezužují existenci DN pouze na partnerský vztah.
- Limity, které pociťují lidé při možnostech pomoci obětem násilí kvůli obtížné rozpoznatelnosti domácího násilí od jiných domácích potyček. Hodnocení situací, zda se podle respondentů jedná o DN či nikoliv.
- Délka trvání násilí ve vztahu - násilí obvykle delší než 3 roky do roka 25%, 1-3 roky 25%, více než 3 roky 45%
- Stupňování násilí potvrzuje 35,5% obětí
- Přítomnost dětí u projevů DN je více než 50% případů. Pojetí mezi experty (kvalitativní část výzkumu) a pasivní role dětí. „Děti v pohybu“ – snížená možnost dohledu OSPOD.

Kvantitativní část – výzkum veřejného mínění

- Shrnutí výzkumu mínění široké veřejnosti ukazuje, že odmítnutí některých mýtů o DN.
- Veřejnost je si vědoma toho, že se nejedná o ojedinělý jev, ví, že se odehrává napříč společenskými vrstvami a že má významný vliv na děti žijící v domácnosti.
- Veřejné mínění také odmítá představu o DN jako o soukromém problému zúčastněných a považuje za legitimní do zásah zvenčí. Zásah zvenčí, který představuje širší rodina, státní instituce nebo odborná veřejnost, je vnímán jako důležitý prvek pomoci ohroženým osobám.
- Současně však vnímá limity v pomoci z důvodu obtížné rozpoznatelnosti DN od jiných konfliktů v rodině.

Kvalitativní část – pojetí DN mezi experty

- Selhání osob ohrožených v průběhu řešení:
  - - ekonomická nerovnost jako limit řešení a to nejen u partnerského násilí , ale také u násilí páchaného na seniorech
  - Zajištění krizového i následného bydlení je těžko dosažitelné, tvoří významný limit
  - Opakovaná stigmatizace – opakující se procedury a délka trvání řízení
- Osoba blízká jako cílová skupina pomáhajících institucí. Aktéři výzkumu vnímají aktivizaci blízkých osob jako klíčový předpoklad budoucí intervence. Propojení pomoci je vhodné zaměřit na osoby blízké, ty, které mohou pomoci.

Kvalitativní část – pojetí DN mezi experty

- Mezigenerační násilí – neochota seniorů se svěřovat. Nejčastější místo je lékař, který má důvěru a vysoký status. Limitem je nízké proškolení a zapojení lékařů.
- Osoby násilné jsou méně tematizovány, ale je výstupem aktérů výzkumu, že rozlišují více kategorií DN a vidí možnost působit a ovlivňovat vztahové rámce v případech méně závažného násilí.
- Aktéři výzkumu také poukazují na absenci práce s NO a na to, že systém se orientuje výrazně na pomoc oběti a původce násilí trestá.

Kvalitativní část

výpovědi respondentů z řad bývalých klientů IC jako téma navazující na pojetí mezi odborníky:

- Rizikové faktory osob ohrožených:
  - Závislostní chování
  - Orientace na druhé – zaměření na hodnocení druhých, význam názorů druhých lidí oproti názoru svému
  - Bod zlomu – vedoucí k začátku řešení DN
  - Důsledky bodu zlomu – dlouhodobé ovlivnění života násilím

Děkuji za pozornost!

Jana Levová

ředitelka společnosti

levova@spondea.cz

www.spondea.cz

SPONDEA